ก้าวไปด้วยกัน...สู่ความเสมอภาคทางการศึกษา

EDQUITY MOVEMENT

เมษายน 2567

EEF

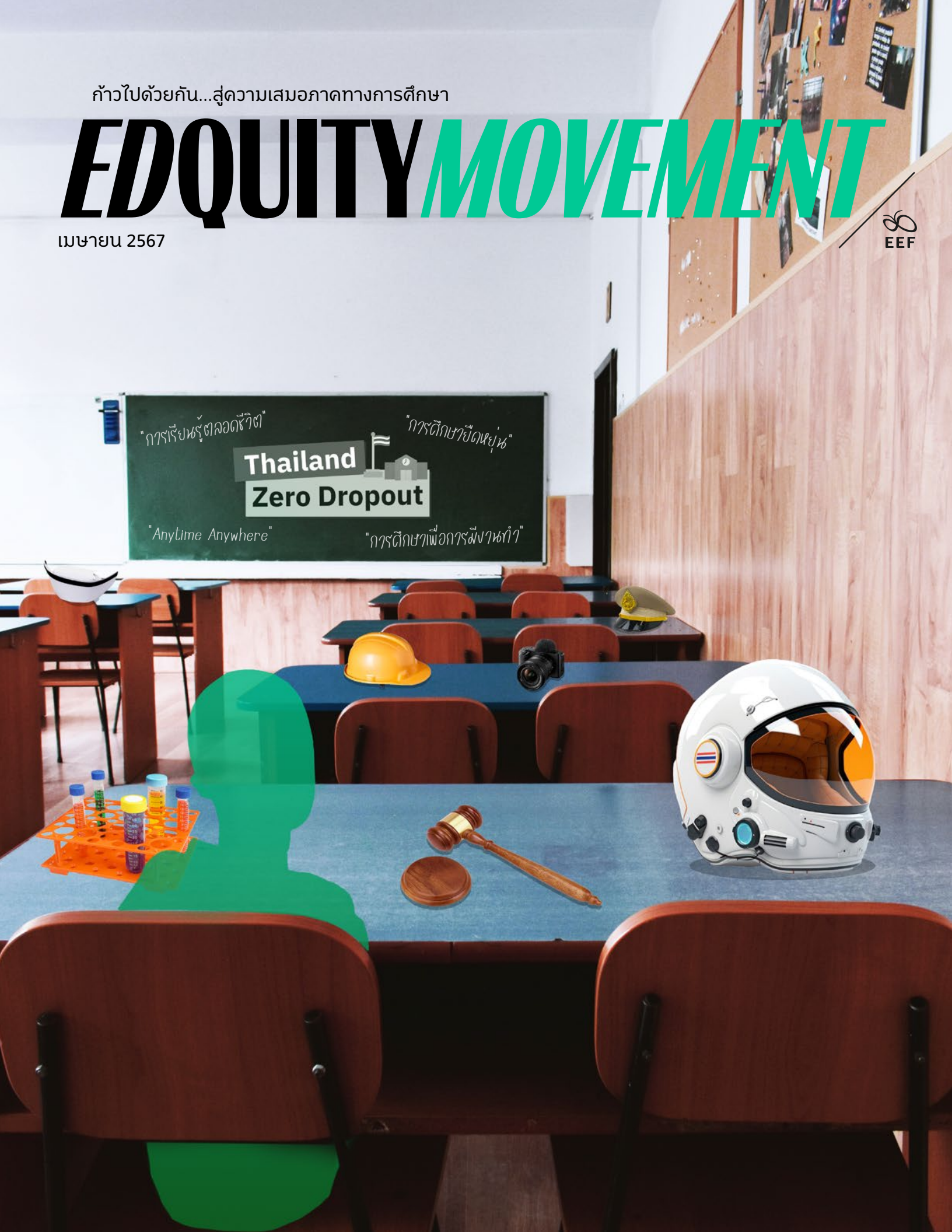

> "
> นี่คือ 'พันธสัญญาทางสังคม' (Social Contract)
> ที่รัฐบาลมุ่งมั่นจะส่งมอบความสุข
> เติมเต็มความฝันด้วยการสร้างหลักประกัน
> โอกาสทางการศึกษา เพื่อความเสมอภาค
> แก่เด็กและเยาวชนไทยทุกคน
> "

บทนำ

EDSTORY

ถึง...เพื่อนภาคีที่รักทุกท่าน

เป็นเรื่องน่ายินดีอย่างยิ่งที่ 'วันเด็กแห่งชาติ' ประจำปี 2567 เด็กไทยทุกคนได้รับของขวัญพิเศษจากรัฐบาลในการเข้าถึงสิทธิด้านการศึกษาอย่างถ้วนหน้า ดังที่นายกรัฐมนตรี เศรษฐา ทวีสิน ได้โพสต์ข้อความผ่าน X โดยมีใจความสำคัญว่า "เด็ก ซึ่งเป็นอนาคตของชาติทุกคนต้องได้เรียนครับ"

ข้อความสั้นๆ แต่เปี่ยมความหมาย เพราะนี่คือ 'พันธสัญญาทางสังคม' (Social Contract) ที่รัฐบาลมุ่งมั่นจะส่งมอบความสุข เติมเต็มความฝันด้วยการสร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษา เพื่อความเสมอภาคแก่เด็กและเยาวชนไทยทุกคน

นับตั้งแต่วันที่รัฐบาลชุดปัจจุบันเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน หนึ่งในนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภาคือ ภารกิจในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อันเป็นที่มาของโครงการ 'Thailand Zero Dropout' ที่มีเป้าหมายในการค้นหาและพาเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้ง และลดจำนวนเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาให้เหลือ 'ศูนย์' พร้อมทั้งสั่งการไปยังทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DES) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุขฯลฯ ให้ร่วมบูรณาการการทำงาน เริ่มต้นจากการจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) เพื่อนำไปสู่การค้นหาและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเหล่านี้ที่มีจำนวนมากถึงกว่า 1 ล้านคน

ในฐานะที่ กสศ. เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี ได้สนองรับนโยบาย Thailand Zero Dropout ตามพันธกิจของ กสศ. ในการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีทุกภาคส่วนให้มาร่วมกันขับเคลื่อนและเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษา นำไปสู่การสร้างทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ดี ไม่เพียงแค่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่จะต้องร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจนี้ให้ประสบความสำเร็จ หากยังหมายถึงทุกองคาพยพของสังคมที่ 'ทุกคน' ต้องเข้ามาร่วมกันเป็น 'ภาคีหุ้นส่วนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา' (All for Education) เพื่อให้เด็กเยาวชนทุกคนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดทางการศึกษาตามความฝันและความตั้งใจของน้องๆ ได้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องกังวลถึงปัญหาอุปสรรคด้านการเงิน ความห่างไกล หรือความด้อยโอกาสใดๆ อีกต่อไป กสศ. จึงอยากใช้พื้นที่ตรงนี้สื่อสารไปยังภาคีเครือข่ายให้เห็นความสำคัญของนโยบาย และพันธสัญญาดังกล่าวของรัฐบาล และพร้อมขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย Thailand Zero Dropout ร่วมกันครับ

โดยโครงการ Thailand Zero Dropout ยังถือเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ตอบสนองการขับเคลื่อนประเทศไทยให้บรรลุ 'เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน' (Sustainable Development Goals: SDGs) ตาม

แนวทางขององค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) โดยเฉพาะการสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะต้องมีการศึกษาที่มีคุณภาพ (SDG4) รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ในหมุดหมายที่ 9 และหมุดหมายที่ 12 ที่มุ่งสนับสนุนให้การศึกษาและการพัฒนาคนไทยเป็นกลไกสำคัญในการพาคนไทยออกจากกับดักความยากจนข้ามรุ่น และการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว

นอกจากนั้นแล้วโครงการ Thailand Zero Dropout นี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะก่อนหน้านี้นายกรัฐมนตรีก็เคยมีผลงานเป็นรูปธรรม คือโครงการ ‘ราชบุรี Zero Dropout’ โมเดลที่ประสบความสำเร็จในการดึงเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษามาแล้ว และในครั้งนี้รัฐบาลมีความตั้งใจที่จะดำเนินนโยบายให้ครอบคลุมทั้งประเทศ

อย่างไรก็ตาม สารตั้งต้นสำหรับการเดินหน้าโครงการ Thailand Zero Dropout จำเป็นต้องอาศัยฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่ง กสศ. ให้ความสำคัญในการสำรวจตัวเลขเด็กนอกระบบการศึกษา เพื่อให้ทราบจำนวนที่แน่ชัด ว่าพวกเขาอยู่ที่ไหนและจะช่วยพวกเขาได้อย่างไร นับเป็นความท้าทายที่หน่วยงานภาครัฐต้องบูรณาการร่วมกัน เพื่อจะเข้าใจสถานการณ์และปัญหาของเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา

เมื่อทุกภาคส่วนทราบถึงจำนวนและข้อมูลตามทะเบียนราษฎร์ของเด็กและเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาแล้ว ฐานข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวขับเคลื่อน (data driven) การทำงานในลำดับถัดไป

สำหรับ Roadmap เบื้องต้นที่ กสศ. วาดแผนไว้ เริ่มจากช่วงต้นปีที่ผ่านมา ได้มีการเสนอให้นายกรัฐมนตรีมีข้อสั่งการเกี่ยวกับโครงการ Thailand Zero Dropout จากนั้นจะเป็นการจัดทำ MOU เพื่อลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ลำดับถัดไปจึงเป็นการตั้งคณะทำงานประจำจังหวัดก่อนที่จะ Kick-off โครงการอย่างเป็นทางการ

เฟสแรกของการดำเนินการ กสศ. เตรียมปูพรมสำรวจ ค้นหา และช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบ เฟสที่สองจะเริ่มต้นในช่วงเปิดภาคเรียนปีการศึกษา 2567 โดยพุ่งเป้าไปที่ระดับท้องถิ่นผ่านกลไกในพื้นที่ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชน และเฟสสุดท้ายซึ่งมีความสำคัญและใช้เวลามากที่สุดคือ ‘การปฏิรูประบบการศึกษา’ ทั้งหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การออกแบบระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น ตอบโจทย์ชีวิตของเด็กและเยาวชนไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เกิดการดูแลป้องกันไม่ให้เด็กหลุดจากระบบการศึกษาในระยะยาว และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

ปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนกว่า 1 ล้านคนนั้น ทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสและมูลค่าทางเศรษฐกิจมหาศาล ทั้งยังส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวมากขึ้น ข้อมูลของ UNESCO ได้นำเสนอในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ระบุว่า หากประเทศไทยสามารถพาเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ จะทำให้ผลผลิตมวลรวมในประเทศ (GDP) เติบโตได้ถึงร้อยละ 1.7 ต่อปี ฉะนั้นหากเราสามารถปลดล็อกทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษาที่มีความเสมอภาค เราย่อมได้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน

เราหวังว่า โครงการ Thailand Zero Dropout จะเป็นส่วนหนึ่งของการยุติวงจรความยากจนข้ามรุ่น และช่วยให้ประเทศไทยหลุดพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (middle-income trap) เพื่อจะก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูงดังที่เราวาดหวังไว้ในที่สุด ขอเพียงภาคีเครือข่ายทุกท่านมาร่วมแรงร่วมใจกัน

ประตูแห่งโอกาสในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย มีเวลาเหลือน้อยเต็มที เพราะขณะที่ประเทศไทยได้เข้าสู่ ‘สังคมสูงวัย’ แล้ว หากเราไม่เริ่มวันนี้เพื่อให้เห็นผลใน 5-10 ปีข้างหน้า ทุกอย่างอาจจะ ‘สายเสียแล้ว’ สำหรับประเทศไทย

ก้าวไปด้วยกัน...สู่ความเสมอภาคทางการศึกษา

ไกรยส ภัทราวาท

INSIDE OUT & OUTSIDE IN

จาก
พันธสัญญา
ทางสังคม

THAILAND ZERO DROPOUT ROADMAP

สู่การสร้างหลักประกัน
โอกาสทางการศึกษา
ให้เด็กไทยทุกคน

นับจากรัฐบาลชุดปัจจุบันเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในฐานะหน่วยงานภายใต้การกำกับของนายกรัฐมนตรี ได้รับมอบนโยบายจากท่านนายกรัฐมนตรี โดยมีโจทย์หลักคือโครงการ ‘Thailand Zero Dropout’ เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ให้เด็กทุกคนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

จากปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษาหรือเด็กที่ไม่มีตัวตนในระบบการศึกษา นายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือสั่งการตั้งแต่เดือนกันยายน 2566 นับตั้งแต่รัฐบาลเริ่มเข้ามาบริหารประเทศ โดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ กสศ. บูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเพื่อค้นหาเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบอีกครั้ง

นี่คือ ‘พันธสัญญาทางสังคม’ (Social Contract) ที่รัฐบาลมอบให้กับเด็กเยาวชนและครอบครัวทุกคนว่า เด็กและเยาวชนทุกคนต้องมีหลักประกันโอกาสทางการศึกษาให้พวกเขาไปได้สูงสุดตามศักยภาพของทุกคนได้อย่างแท้จริง อันเป็นจุดเริ่มต้นแคมเปญ Thailand Zero Dropout ในวันนี้

ลงทุนในเด็กเยาวชนวันนี้ เพื่อก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลางในวันหน้า

การทำงานนี้จะไม่สามารถสำเร็จและยั่งยืนได้ หากไม่สามารถเชื่อมโยงบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน จึงเป็นที่มาของเวทีขับเคลื่อนนโยบายวันนี้ที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาทำงานร่วมกัน

หากประเทศไทยสามารถผลักดันเรื่องนี้ได้สำเร็จ สามารถนำเด็กนอกระบบกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจะฟื้นกลับคืนมาถึงปีละกว่า 200,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นตัวเลขที่องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ประเมินไว้ตั้งแต่เมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา

Table 6: Economic Cost of OOSC by Macroeconomic Estimation

Country	Expected Years of Schooling* (Status Quo)	% Non-Completing OOSC	Expected Years of Schooling (No OOSC Scenario)	Economic Cost of OOSC as a % of GDP**	Economic Cost in US$ millions (2013)
Cambodia	10.5	4.4%	10.7	1.9%	282
Indonesia	12.9	4.6%	13.1	2.0%	17,051
Lao PDR	10.1	3.7%	10.2	1.6%	175
Philippines	11.7	1.6%	11.8	0.7%	1,766
Thailand	12.3	4.0%	12.5	1.7%	6,529
Timor-Leste	11.7	16.0%	12.3	7.2%	93
Viet Nam	11.9	0.7%	11.9	0.3%	474

*UNDP 2013

**Estimated using the Barro and Lee (2010) regression

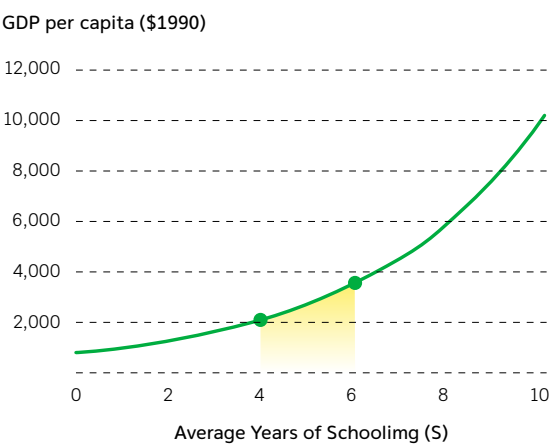

200,000 ล้านบาท

คือมูลค่าความเสียหาย
ทางเศรษฐกิจขั้นต่ำ ต่อปี
หากปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษา
ยังไม่ได้รับการแก้ไข

นอกจากนี้แล้ว เป้าหมายสูงสุดของประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา คือ การออกจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (middle-income trap) จากสถิติจะพบว่า ประเทศที่มีรายได้สูงมักเป็นประเทศที่มีความเสมอภาคทางการศึกษา และประชากรจะมีระดับรายได้ที่ใกล้เคียงกัน แต่สำหรับประเทศไทยพบว่า เด็กที่มีการศึกษาในระดับมัธยมต้นจะเริ่มทยอยหลุดออกจากระบบการศึกษา และหลุดออกจากระบบอย่างชัดเจนในช่วงมัธยมปลาย กระทั่งในระดับมหาวิทยาลัย เด็กที่มีฐานะยากจนจะหลุดออกจากระบบการศึกษาถึงเกือบ 90%

จะเห็นได้ว่าโจทย์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เชื่อมโยงโดยตรงต่อโจทย์การพัฒนาประเทศในระยะยาว ซึ่งเป็นความฝันของคนไทยทั้งประเทศที่จะก้าวไปสู่การเป็นประเทศรายได้สูง ฉะนั้น เรื่องการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องเดียวกันที่ทุกหน่วยงานต้องช่วยกันลงทุน พัฒนาคนให้มีคุณภาพด้วยการศึกษา เพื่อการเติบโตที่ยั่งยืน

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังเกี่ยวข้องโดยตรงกับอีกโจทย์หนึ่งที่ประเทศไทยพยายามแก้ไขมานานคือ ปัญหาความยากจน ข้อมูลจากธนาคารโลก (World bank) ได้วิเคราะห์ไว้ว่า ถ้าคนในครอบครัวมีการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ระดับประถม บุตรหลานก็จะเรียนจบเพียงระดับประถมศึกษาเช่นกัน น้อยมากที่จะจบสูงกว่าพ่อแม่ เพราะฉะนั้นจึงติดอยู่ในวังวนความยากจน และมักหลุดออกจากระบบการศึกษาก่อนวัยอันควร เมื่อได้รับการศึกษาต่ำจึงทำให้มีรายได้น้อย กลายเป็นวงจรความยากจนข้ามรุ่น

ด้วยเหตุนี้ การศึกษา การพัฒนาประเทศ และการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น จึงเป็นเรื่องเดียวกัน หากเราแก้ไขเรื่องนี้ได้ ประเทศไทยจะสามารถก้าวไปสู่อนาคตที่สดใสได้อย่างแน่นอน

ข้อมูลจากการวิเคราะห์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า รายได้เฉลี่ยกับระดับการศึกษามีความสอดคล้องกัน โดยเป้าหมายของประเทศไทยที่จะก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูง จะต้องทำให้คนไทยทุกคนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 38,000 บาท จากปัจจุบันอยู่ที่ 20,920 บาทต่อเดือนต่อคน

วิธีการแก้ไขที่ได้ผลในระยะยาว คือการปิดช่องโหว่ในระบบการศึกษา ไม่ให้เด็กหลุดออกจากระบบ และต้องได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเด็กทุกคนจะต้องเข้าสู่มหาวิทยาลัย แต่เด็กจะต้องมีทางเลือกที่มากขึ้น หรือได้รับการศึกษาที่เทียบเท่าในเส้นทางต่างๆ เพื่อผลิตกำลังคนที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

รายได้เฉลี่ยหลังสำเร็จการศึกษาของเยาวชนไทย ตลอดช่วงชีวิตการทำงานถึงอายุ 60 ปี

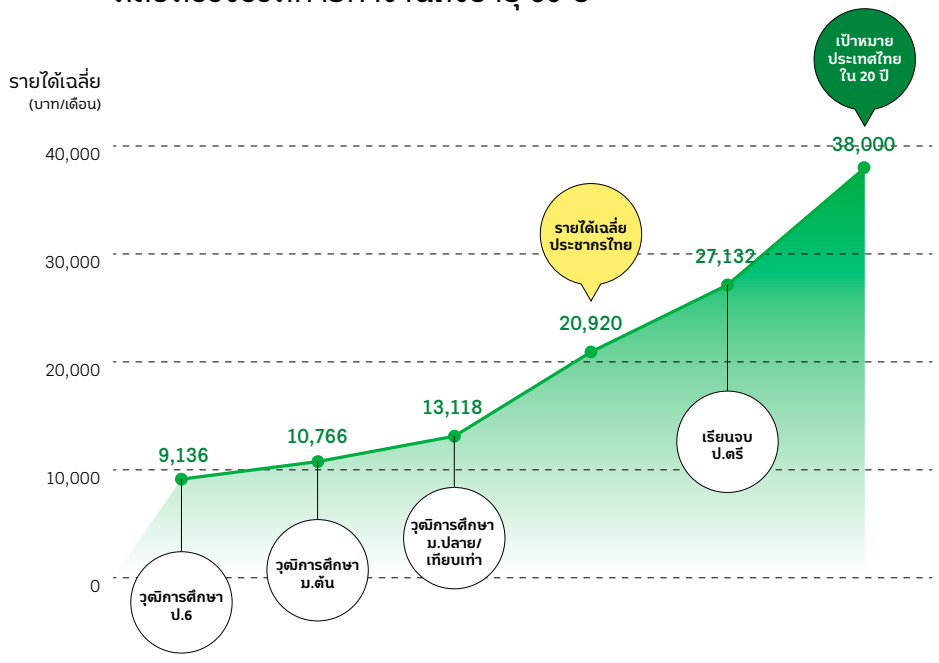

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.) คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2564
ประมาณการโดยคำนวนมูลค่าปัจจุบัน (present value) โดยใช้สมมติฐานอัตราคิดลด (discount Rate) ที่ 3%

องค์การยูเนสโกได้ประเมินไว้ว่า หากประเทศไทยบรรลุเป้าหมาย Zero Dropout ได้สำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) เศรษฐกิจไทยจะเติบโตขึ้นถึงปีละประมาณ 1.7% และหากนักเรียนที่อยู่ใต้เส้นความยากจนได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ จะช่วยสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (IRR) สูงถึง 9%

ย้ำอีกครั้งว่า การแก้ปัญหาความเหลื่อมทางการศึกษา คือการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

> "โจทย์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เชื่อมโยงโดยตรงกับโจทย์การพัฒนาประเทศในระยะยาว ซึ่งเป็นความฝันของคนไทยทั้งประเทศที่ต้องการก้าวไปสู่การเป็นประเทศรายได้สูง"

ใครคือเด็กนอกระบบ?

เมื่อพูดถึงนิยามคำว่า “เด็กนอกระบบการศึกษา” องค์การยูเนสโกและยูนิเซฟได้ให้นิยามสากลที่เข้าใจง่าย โดยแบ่งออกเป็น 5 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 เด็กปฐมวัยที่ไม่ได้เข้าเรียนชั้นอนุบาลหรือประถมศึกษา
มิติที่ 2 เด็กที่เข้าเรียนช้า หรือได้เข้าเรียนระดับประถม แต่หลุดจากระบบไป
มิติที่ 3 เด็กที่เข้าเรียนช้า หรือได้เข้าเรียนระดับมัธยมต้น แต่หลุดจากระบบไป
มิติที่ 4 เด็กที่เสี่ยงหลุดจากระบบ ในระดับประถม
มิติที่ 5 เด็กที่เสี่ยงหลุดจากระบบ ในระดับมัธยมต้น

มิติที่ 1 เด็กนอกระบบการศึกษากลุ่มแรกคือ เด็กปฐมวัยที่ยังไม่ได้เข้าเรียนอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษา เป็นเด็กที่ไม่เคยเข้ามาอยู่ในระบบการศึกษา หรืออาจจะเรียกว่าเด็กตกหล่น ทำให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยไม่รู้จักตัวตนของเด็กกลุ่มนี้มาก่อน ด้วยสภาพเช่นนี้ เราจึงต้องพยายามค้นหาเด็กที่ควรจะได้เข้าเรียนแต่ยังไม่ได้เรียน

มิติที่ 2 และ 3 คือเด็กที่เข้าเรียนช้า หรือเข้าเรียนแล้ว แต่หลุดออกจากระบบการศึกษาไป ทั้งในระดับประถมและมัธยมต้น ซึ่งมีอยู่ประมาณ 1 ล้านคน โดยหน่วยงานด้านการศึกษามีข้อมูลและรู้จักตัวตนของเด็กกลุ่มนี้ หากดูจากเลขประจำตัว 13 หลัก ก็สามารถติดตามตัวกลับเข้าสู่ระบบได้

มาตรการค้นหา

พาเด็ก 1 ล้านคน
กลับระบบการศึกษา
และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรการป้องกัน

ป้องกันเด็ก 2.8 ล้านคน
หลุดจากระบบการศึกษา

ส่วนมิติที่ 4 และ 5 คือเด็กที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดออกนอกระบบการศึกษา ทั้งประถมและมัธยมต้น ไม่ว่าจะเกิดจากภาวะความพิการ ความยากจน ความด้อยโอกาส อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทำให้ขาดเรียนบ่อย เป็นต้น ซึ่งเด็กกลุ่มนี้มีอยู่ประมาณ 2.8 ล้านคน จัดอยู่ในกลุ่มเป้าหมายของโครงการ Thailand Zero Dropout ที่รัฐจะต้องดูแลด้วยเช่นกัน

ช่วงรอยต่อที่เสี่ยงต่อการหลุดออกนอกระบบก็คือ หลังจบชั้น ม.3 หรือจบการศึกษาภาคบังคับไปแล้ว โดยพบว่าในปีการศึกษา 2562 มีเด็กยากจนและยากจนพิเศษประมาณ 168,307 คน หลังจบ ม.3 แล้วไม่ได้เรียนต่อ 33,547 คน หรือ 20% เพราะฉะนั้นรอยต่อตรงนี้ถือเป็นช่วงสำคัญที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขและป้องกันไม่ให้เด็กหลุดออกนอกระบบมากขึ้น

หนึ่งในนวัตกรรมทางการศึกษาที่จะช่วยป้องกันไม่ให้เด็กหลุดออกนอกระบบได้ก็คือ การจัดให้มีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และวิถีชีวิต อาจมีโครงการพัฒนาฝีมือ ฝึกอาชีพ หรือเรียนไปด้วยทำงานไปด้วย เพื่อเปิดทางเลือกที่หลากหลายให้แก่เด็ก

การเชื่อมโยงฐานข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สามารถค้นหาและติดตามตัวเด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ โดยผลการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (iSEE.eef.co.th) กสศ. พบว่ามีเด็กและเยาวชนอายุ 3-18 ปี อยู่นอกระบบการศึกษาประมาณ 1.02 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มีความพิการ 22,540 คน หรือประมาณ 2.2%

> "การปิดช่องโหว่ในระบบการศึกษาไม่ให้เด็กหลุดออกจากระบบและได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ไม่ได้หมายความว่าเด็กทุกคนจะต้องเข้าสู่มหาวิทยาลัย แต่เด็กจะต้องมีทางเลือกที่มากขึ้นและยืดหยุ่นมากขึ้น"

การศึกษาที่ยืดหยุ่น (flexible learning)

เป็นการศึกษาทางเลือกที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้ ออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่นให้ตรงตามความต้องการและวิถีชีวิตของผู้เรียน สามารถเชื่อมต่อทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต

กรณีตัวอย่าง

หนึ่งโรงเรียนสามระบบ

(เช่น โมเดลจังหวัดนครพนม ราชบุรี)
บูรณาการ 3 หลักสูตร วิชาการ+วิชาชีพ+วิชาชีวิต
โดยเชื่อมรั้วโรงเรียนกับชุมชนเข้าด้วยกัน

วิชาการ
+
วิชาชีพ
+
วิชาชีวิต

โรงเรียนมือถือ

เป็นการจัดการศึกษาแบบเปิด (open education) ที่ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (self-directed Learning) การจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านเทคโนโลยี และการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (project based learning)

โรงเรียนนวัตกรรมชุมชน

ยกระดับจากโรงเรียนขนาดเล็ก
โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้มาเสริม
โรงเรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้
โดยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
อย่างมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็ก ชุมชน ท้องถิ่น
และองค์กรภาคประชาสังคม

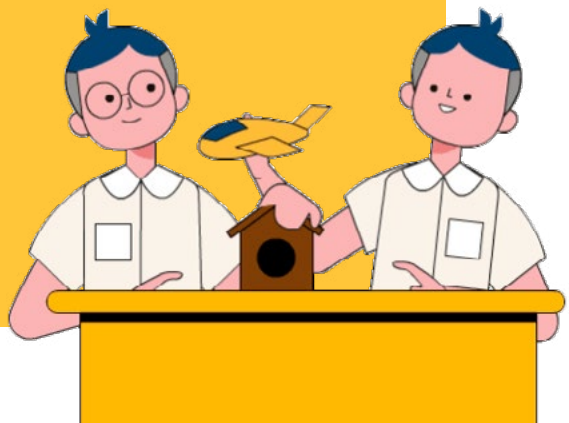

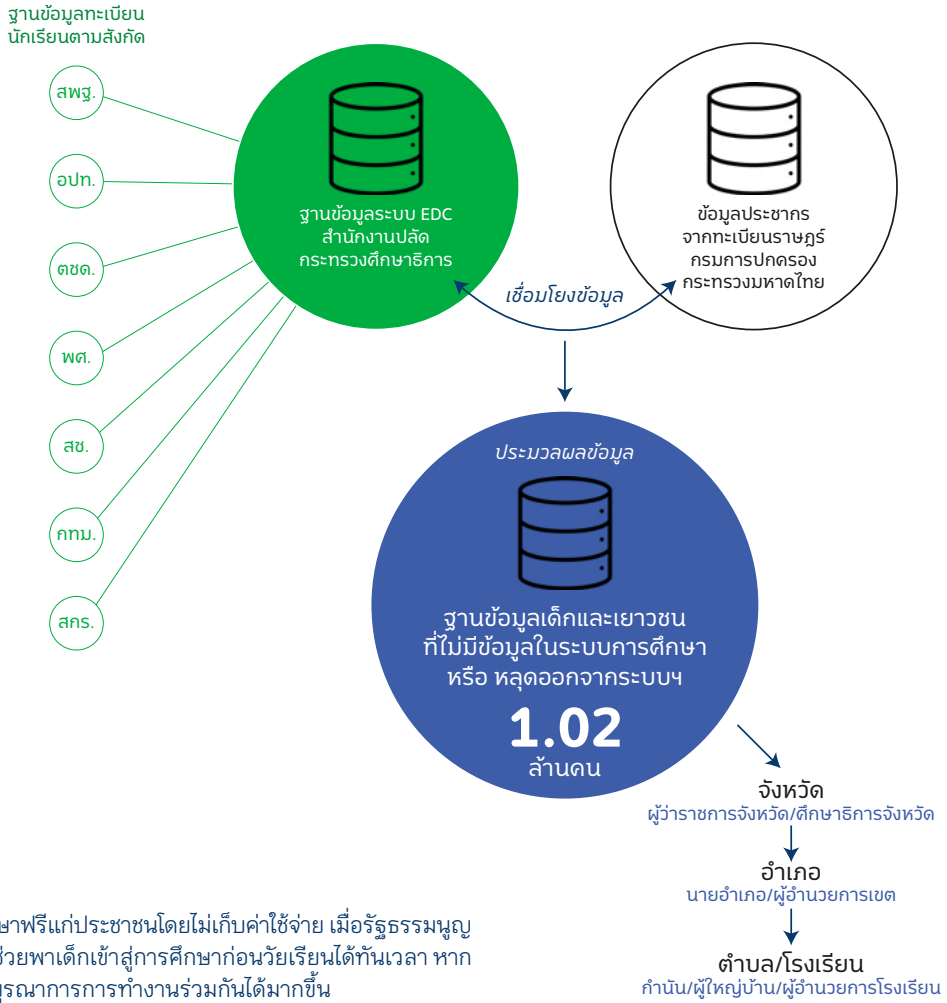

รัฐธรรมนูญฉบับ 2560 ระบุให้รัฐต้องมีหน้าที่ให้การศึกษาฟรีแก่ประชาชนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เมื่อรัฐธรรมนูญมีทิศทางเช่นนี้แล้ว เราจึงมีนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ที่จะช่วยพาเด็กเข้าสู่การศึกษาก่อนวัยเรียนได้ทันเวลา หากหน่วยงานต่างๆ ได้มีโอกาสทำงานร่วมกันก็จะสามารถบูรณาการการทำงานร่วมกันได้มากขึ้น

เผยร่าง Roadmap บันได 5 ขั้น สู่ Thailand Zero Dropout

บันไดขั้นที่ 1 สำรวจข้อมูลเด็ก Dropout พัฒนาระบบฐานข้อมูลเด็กนอกระบบการศึกษารายบุคคล/พื้นที่อย่างต่อเนื่อง

บันไดขั้นที่ 2 เด็ก Dropout ได้รับการติดตามช่วยเหลือเป็นรายบุคคล ผ่านเครือข่ายความร่วมมือสหวิชาชีพ

บันไดขั้นที่ 3 เด็กและเยาวชนกลับเข้าสู่การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น โดยมีนวัตกรรมการศึกษารูปแบบต่างๆ เช่น โรงเรียนมือถือ แพลตฟอร์มอาชีพ ระบบนิเวศการเรียนรู้ โครงการ 1 โรงเรียน 3 ระบบ เป็นต้น

บันไดขั้นที่ 4 เด็กและเยาวชนได้รับการส่งต่อผ่านหุ้นส่วนการศึกษา (all for education) ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่ การระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ในพื้นที่

บันไดขั้นที่ 5 เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของประเทศ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมให้เติบโตต่อไป

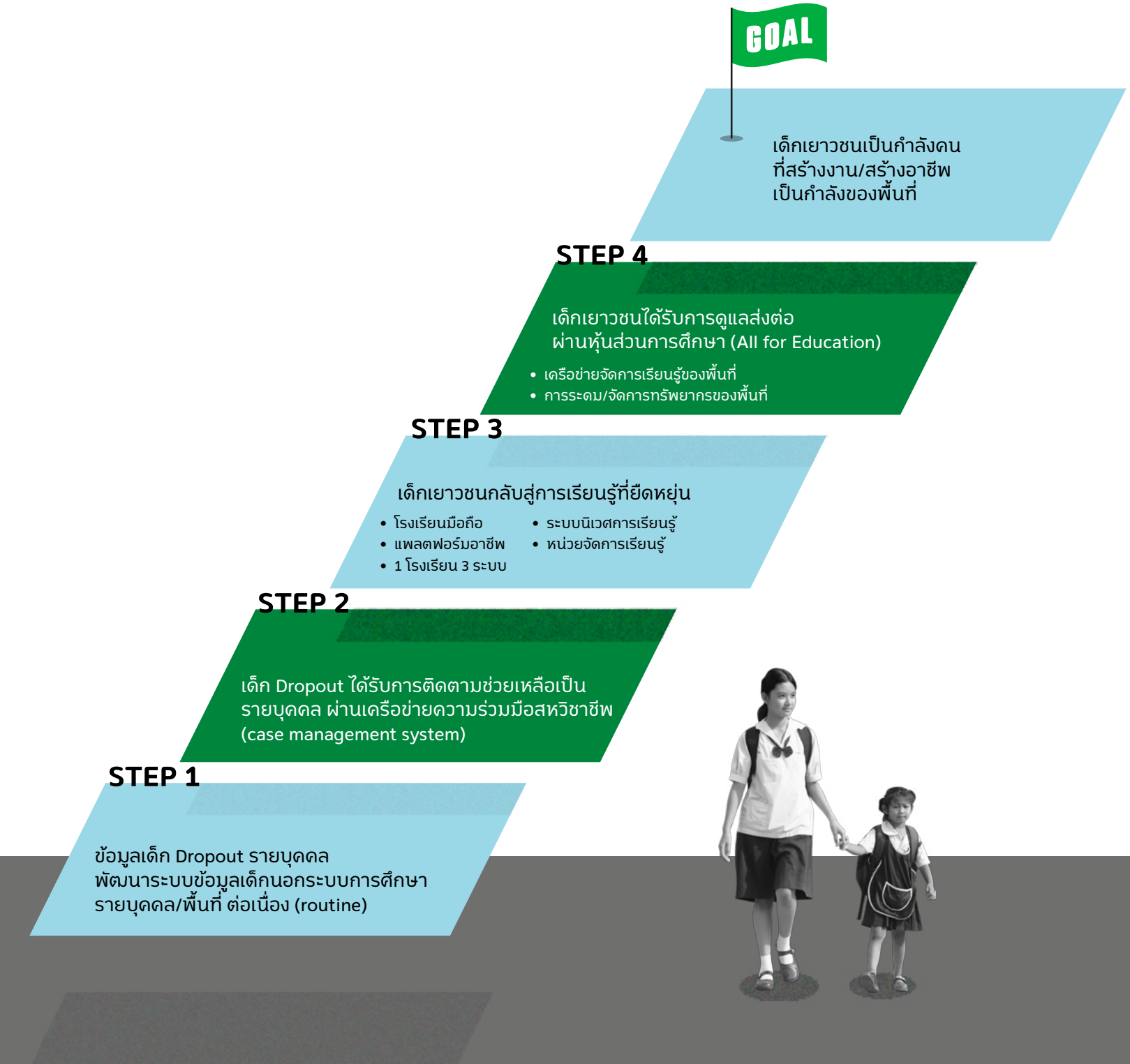

โอกาสนี้ กสศ. ขอเชิญชวนทุกหน่วยงานร่วมบูรณาการ เชื่อมโยงเครือข่ายการทำงาน โดยเฉพาะกลไกการทำงานในระดับพื้นที่ เพื่อให้ประเทศไทยไปสู่เป้าหมาย Thailand Zero Dropout สร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กทุกคนต้องไม่ยุติการเรียนรู้ และสามารถค้นหาตนเองจนนำไปสู่การประกอบอาชีพที่เหมาะสมในเส้นทางที่ตนเองเลือกได้

หากความร่วมมือในครั้งประสบผลสำเร็จ จะช่วยลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในสังคม ประเทศไทยจะมีอนาคตที่ก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

(ที่มา: เรียบเรียงจากการบรรยายโดย ดร.ไกรยส ภัทราวาท ผู้จัดการ กสศ. ในเวทีขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาเด็กนอกระบบการศึกษาและเด็กตกหล่นให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567)

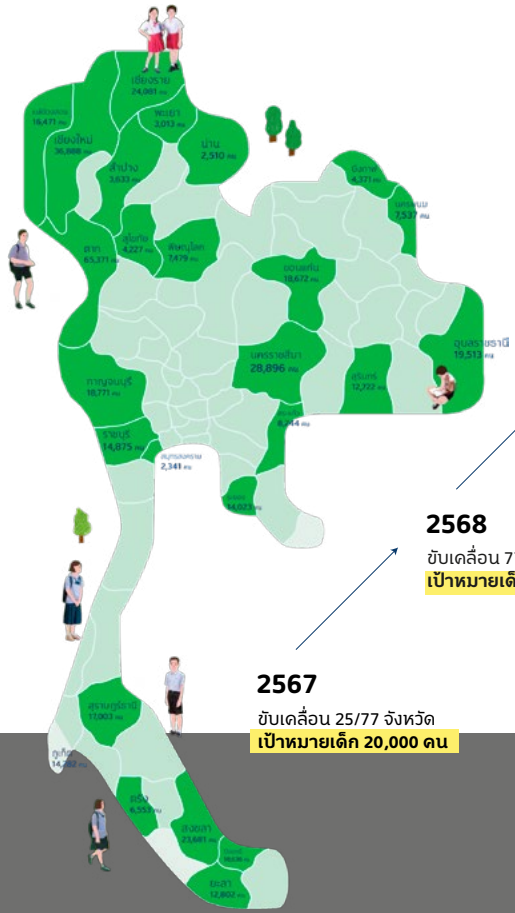

2570
ขับเคลื่อน 77 จังหวัด
เป้าหมายเด็ก 1,000,000 คน

2569
ขับเคลื่อน 77 จังหวัด
เป้าหมายเด็ก 500,000 คน

2568
ขับเคลื่อน 77 จังหวัด
เป้าหมายเด็ก 100,000 คน

2567
ขับเคลื่อน 25/77 จังหวัด
เป้าหมายเด็ก 20,000 คน

MONITORY REPORT

รายงานพิเศษกิจกรรมสำคัญของ กสศ.
และภาคีเครือข่ายการศึกษา

01

สัญญาประชาคมจากรัฐบาล สร้าง ‘สังคมแห่งการเรียนรู้ คนไทยหลุดพ้นความยากจน’

เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่ากระทรวงมหาดไทย เป็นประธานในการประชุมเวทีนโยบายระดับสูง “ทิศทางการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย” ซึ่งจัดโดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และธนาคารโลก โดยระบุว่า ประเทศไทยและคนไทยมีศักยภาพที่จะก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศรายได้สูงได้ แต่ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่ได้ดึงศักยภาพของคนไทยหลายล้านคนออกมาใช้อย่างเต็มที่ เพราะปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการพัฒนากำลังคน

การลงทุนพัฒนาทุนมนุษย์ในคนไทยทุกคนอย่างเสมอภาค คือรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ที่จะทำให้สามารถออกจากกับดักรายได้ปานกลาง

เราเห็นสัญญาณของปัญหาที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำมาเป็นเวลานาน ทั้งจากการวัดผลด้านทักษะระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ความแตกต่างระหว่างผู้มีโอกาสและผู้ด้อยโอกาส มีช่วงห่างที่กว้างขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเราไม่ได้นิ่งนอนใจ

รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์ ผ่านโครงการสำรวจทักษะและความพร้อมของเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (หรือ Adult Skills Assessment in Thailand) ในช่วงอายุ 15-64 ปี ...

อ่านต่อ

02

ทุนมนุษย์ยุค 5.0 สร้างไทยยั่งยืน ขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ

ปาฐกถาพิเศษ ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล ประธานกรรมการบริหารกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในงาน “Thai Journalists Association 69th Anniversary Talk” เนื่องในวันนักข่าว 5 มีนาคม 2567 และวันครบรอบ 69 ปี สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการลงทุนเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ที่จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ...

อ่านต่อ

03

กสศ. จับมือธนาคารโลก เปิดรายงาน ‘ทักษะพื้นฐานชีวิต’ คนไทยเข้าขั้นวิกฤต เร่งสร้างความร่วมมือผลักดันนโยบายเชิงบูรณาการ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จัดการประชุมเวทีนโยบายระดับสูง ทิศทางการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย (Fostering Foundational Skills for a Sustainable Future of Thailand) เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ห้องประชุม World Ballroom B โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์ และบางกอกคอนเวนชัน เซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ เพื่อนำเสนอ ‘รายงานการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย พ.ศ. 2565’ เป็นการวิจัยว่าด้วยประเด็น ‘ทักษะพื้นฐานชีวิต’ (foundational skills) ของเยาวชนและประชากรวัยแรงงานไทย ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ โดยงานวิจัยดังกล่าวเป็นความร่วมมือกับธนาคารโลก (World Bank) และภาคีเครือข่ายในประเทศไทย เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน ...

อ่านต่อ

04

5 สถาบันวิชาการเสนอทางออกเร่งด่วน แนะรัฐทุ่มลงทุนกู้วิกฤตทักษะคนไทย เป็นวาระแห่งชาติ

หลังจากที่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และ ธนาคารโลก (World Bank) ได้เผยแพร่ผลสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย พ.ศ. 2565 โดยพบว่า ไทยเผชิญวิกฤตเยาวชนและประชากรวัยแรงงานขาดแคลนทักษะหรือมีทักษะพื้นฐานชีวิต ได้แก่ 1) การอ่านออกเขียนได้ (literacy) 2) ทักษะด้านดิจิทัล (digital skill) และ 3) ทักษะทางสังคมและอารมณ์ (sociomotional skill) ต่ำกว่าเกณฑ์ (Threshold Level) 'ในสัดส่วนที่สูง' โดยปัญหาดังกล่าวคาดว่าได้สร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจสูงถึง 3.3 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น 20.1%

ล่าสุด 5 สถาบันวิชาการ ร่วมระดมสมอง หาทางออก ในเวทีวิชาการ "Fostering Foundation Skills in Thailand กู้วิกฤตทักษะคนไทย หลุดพ้นความยากจน" เมื่อวันพุธที่ 6 มีนาคม 2567 ที่ผ่านมา ณ ห้องสานพลัง กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา อาคารเอส พี ชั้น 12 โดยเป็นการระดมสมองนักวิชาการจากหลากหลายสถาบัน อาทิ กสศ. สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สถาบันนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม มจธ. คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯลฯ เพื่อวิเคราะห์นโยบายจากต่างประเทศในการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตทุกช่วงวัยที่ประสบความสำเร็จ และหารือกันถึงทางออกในการกู้วิกฤตทักษะคนไทย

ดร.สมชัย จิตสุชน ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) กล่าวว่า การกู้วิกฤตทักษะคนไทยต้องทำเป็นระบบใหญ่ จริงจังและทุ่มเททรัพยากร ตัวอย่างรูปธรรมสำคัญ เช่น การทำ National Skill Program เป็นวาระแห่งชาติ โดยโปรแกรมนี้ต้องมีลักษณะเป็นขนมชั้น 3 ชั้น เริ่มจากชั้นกลาง คล้ายกับที่อินโดนีเซียทำ คือมีคูปอง มีระบบกลไกตลาด ให้คนที่รู้เรื่องทักษะจริงหรือรู้ว่าตลาดต้องการอะไรเป็น Suply Side เป็นผู้แจกคูปอง เป็นทักษะเฉพาะทาง ทักษะอาชีพต่างๆ เรื่องนี้ต้องทำขนานใหญ่ ต้องกล้าลงทุน อินโดนีเซียทำเรื่องนี้ เริ่มต้น 5 ล้านคน ...

อ่านต่อ

05

กู้วิกฤตทักษะคนไทย หลุดพ้นความยากจน ลงทุนให้เต็มที่และทำอย่างชาญฉลาดด้วยสูตร 3 ชั้น

ถ้าถามว่าทักษะอะไรที่สำคัญกับการ 'หลุดพ้นความยากจน' ต้องเข้าใจก่อนว่าความยากจนเกิดขึ้นจากอะไร ข้อเท็จจริงคือคนยากจนจะมีทักษะที่น้อยกว่าและมีทรัพยากรสำหรับจับจ่ายเพื่อเพิ่มทักษะน้อยกว่า เช่น การเรียนในระดับสูง หรือเรียนในสถาบันดีๆ รวมถึงยังมีความเปราะบางเรื่องอื่นๆ เช่นปัญหาสุขภาพความเจ็บป่วย ตกงาน ซึ่งทำให้ยิ่งไม่มีเวลาสะสมหรือเพิ่มพูนทักษะ

แล้วทักษะที่เป็น 'ทุนพื้นฐานชีวิต' สำคัญอย่างไรกับคนยากจนใน 'มิติใหม่' หรือต่างจากทักษะเดิมๆ ที่คุ้นเคยกันอย่างไร

"เราคุ้นเคยกันดีกับชุดความคิดที่ว่าในตลาดแรงงาน คนจนจะหายจนได้ต้องทำงานเก่งขึ้น ต้องพัฒนาตัวเองจนเป็นแรงงานฝีมือชั้นดี มีความสามารถเฉพาะทางระดับสูง หรือในตลาดการค้าก็ต้องมีทักษะเช่น ทำอาหารเก่ง ทำขนมอร่อย ซึ่งนำไปใช้พาตัวเองหลุดพ้นความจนได้ เหล่านี้คือทักษะเฉพาะทาง เป็นเรื่องๆ ไป แต่ในโลกยุคใหม่ที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทักษะเฉพาะทางเหล่านี้เริ่มมีความสำคัญน้อยลง ...

อ่านต่อ

06

ทางออก 'วิกฤตทักษะพื้นฐานคนไทย' คือร่วมมองการศึกษามากกว่าเขตรั้วโรงเรียน

ความท้าทายประการหนึ่งในการทำให้ไทยหลุดจากประเทศรายได้ปานกลางหรือทำให้คน 1 คนพ้นจากความจน คือการให้ความสำคัญในการลงทุนพัฒนาทุนมนุษย์อย่างชาญฉลาด ตลอดหลายปีที่ผ่านมาใน 57 ประเทศทั่วโลก มีการประเมินขีดความสามารถทางด้านสมรรถนะพื้นฐานที่เป็นความพร้อมของวัยแรงงานเพื่อให้รู้สถานการณ์ที่เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงในประเทศของเขาว่ามีจุดใดบ้างที่ต้องพัฒนา ขณะที่ประเทศไทย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กับธนาคารโลก (World Bank) เพิ่งเผยแพร่ "ผลสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงานในประเทศไทย (Adult Skills Assessment in Thailand: ASAT)" ที่เป็นการประเมินขีดความสามารถประชากรวัยแรงงานกว่า 50 ล้านคน ในกลุ่มประชากรอายุ 15-64 ปีที่อยู่นอกรั้วโรงเรียนเป็นครั้งแรก อาจจะเรียกได้ว่านี่คือ PISA วัยแรงงานที่เป็นมาตรฐานสากลของบ้านเรา เทียบเคียง PISA นักเรียนอายุ 15 ปี ที่ไทยเข้าร่วมกับกลุ่มประเทศ OECD

ภายใต้บริบทของไทย เราเผชิญวิกฤตเยาวชนและประชากรวัยแรงงานขาดแคลนสมรรถนะที่เป็นทักษะพื้นฐานชีวิต (foundational skills) ได้แก่ 1) การอ่านออกเขียนได้ (literacy) 2) ทักษะด้านดิจิทัล (digital skill) 3) ทักษะทางสังคม ...

อ่านต่อ

MONITORY REPORT

‘ทักษะพื้นฐานชีวิต’ พัฒนากำลังคน สร้างโอกาสใหม่ รับมือความท้าทายในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษที่มีความเปลี่ยนแปลงหลายด้านที่รวดเร็วรุนแรงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประชากรจำนวนมากทั่วโลกและประชากรไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่ถาโถมเข้ามาเหมือนคลื่นยักษ์ซัดเข้าฝั่ง พัดพาโอกาสในชีวิตให้สูญหายไปในมหาสมุทร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ประชากรวัยแรงงานจำนวนมากต้องสูญเสียงาน ขาดรายได้ ขาดโอกาสการเติบโตในตลาดงาน สถานะทางเศรษฐกิจต่ำลง ขณะที่เยาวชนจำนวนมากต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา กลายมาเป็นกลุ่มเปราะบาง ทั้งยังถูกซ้ำเติมจากความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วจนพวกเขาถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ฉุดรั้งศักยภาพของไทยในการแข่งขันบนเวทีโลก

เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 คลี่คลายและสิ้นสุดลง หลายประเทศทั่วโลกจึงเร่งให้ความสำคัญต่อการเพิ่มทักษะให้กับทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ เพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ท่ามกลางความท้าทายในศควรรษที่ 21 รัฐบาลไทยชุด นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อเดือนกันยายน 2566 ที่ผ่านมา โดยให้คำมั่นว่าจะให้ความสำคัญต่อการเพิ่มทักษะให้กับทรัพยากรมนุษย์ ดึงขีดความสามารถของคนไทยในการแข่งขันบนเวทีโลก เพื่อก้าวข้ามการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง ซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ

อย่างไรก็ตาม มีข้อค้นพบว่าสถานการณ์ด้านทักษะของคนไทยอยู่ในระดับที่ ‘ต่ำกว่าเกณฑ์’ ดังปรากฏอยู่ใน ‘รายงานการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย พ.ศ. 2565’ ภายใต้ความร่วมมือกับธนาคารโลก (World Bank)

ข้อค้นพบดังกล่าวมาจากการวิจัยว่าด้วยประเด็น ‘ทักษะพื้นฐานชีวิต’ (foundational skills) โดยพุ่งเป้าไปที่การสำรวจเยาวชนและประชากรวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-64 ปี มากกว่า 50 ล้านคน จากทุกภูมิภาคของไทย ทั้งในด้านทักษะการรู้หนังสือ ทักษะดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์ ทั้งยังเป็นการสำรวจครั้งแรกของประเทศไทยผ่านตัวชี้วัดที่น่าเชื่อถือและได้มาตรฐานสากล เรียกว่า Adult Skills Assessment in Thailand หรือ ASAT ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาร่วมกันระหว่างกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ธนาคารโลก คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และภาคีเครือข่ายต่างๆ

โครงการสำรวจนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2565 รวมระยะเวลา 2 ปี ก่อนนำข้อค้นพบทั้งหมดสรุปเป็นรายงานนำเสนอต่อการประชุม ‘เวทีนโยบายระดับสูง ทิศทางการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย (Fostering Foundational Skills for a Sustainable Future of Thailand)’ เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ห้องประชุม World Ballroom B โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์ และบางกอกคอนเวนชัน เซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์

รายงานฉบับนี้ไม่ได้มีเพียงข้อค้นพบที่น่าสนใจในแวดวงการศึกษา หากยังมีข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้างทักษะพื้นฐานชีวิต สู่การพัฒนากำลังคน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต

สถานการณ์วิกฤตทักษะพื้นฐานชีวิตในประเทศไทย

จากรายงานการสำรวจพบว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตด้านทักษะเฉกเช่นหลายประเทศในภูมิภาคเดียวกัน โดยมีสัดส่วนขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน ซึ่งมีทักษะพื้นฐานชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (threshold level) เนื่องจากขาดทักษะการอ่านขั้นพื้นฐาน ทักษะการคำนวณอย่างง่าย อีกทั้งไม่สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถปรับตัว ยอมรับ หรือเปิดกว้างให้กับพื้นที่ทางความคิดใหม่ๆ ได้

จากตัวเลขพบว่า เยาวชนและประชากรวัยแรงงานมีทักษะพื้นฐานชีวิตด้านการรู้หนังสือ (literacy) ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (ไม่เพียงแค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่ต้องสามารถคิดวิเคราะห์ ประเมิน ถ่ายทอด และทำความเข้าใจได้ด้วย) โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 64.7 ขณะที่มีทักษะพื้นฐานชีวิตด้านดิจิทัล (digital skill) เพียงร้อยละ 74.1 เนื่องจากไม่สามารถใช้อุปกรณ์ชี้ตำแหน่ง (pointing device) และการใช้แป้นพิมพ์ (keyboard) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากไปกว่านั้นทักษะพื้นฐานชีวิตด้านอารมณ์และสังคม (socio-motional skill) ยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานคือร้อยละ 30.3 เนื่องจากไม่มีแนวโน้มด้านความคิดริเริ่ม ความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น หรือมีจินตนาการเพื่อสิ่งใหม่

การขาดแคลนทักษะพื้นฐานชีวิตในประเทศไทย กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มประชากรวัยแรงงานมากที่สุด คือ กลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ กลุ่มประชากรวัยแรงงานอายุน้อย (ต่ำกว่า 40 ปี) ที่ไม่จบการศึกษาขั้นสูง และกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชนบทภาคเหนือและภาคใต้ รวมทั้งประชากรกลุ่มเปราะบาง

นอกจากนี้ รายงานยังพบว่า ผู้ที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์และสูงกว่าเกณฑ์ด้านการอ่านออกเขียนได้ขั้นพื้นฐานจะมีรายได้ที่แตกต่างกันถึง 6,300 บาทต่อเดือน และมีแนวโน้มว่าช่องว่างของรายได้จะกว้างขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะนำมาสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เกิดเป็นวงจรความยากจนข้ามรุ่น ทำให้ไม่สามารถยับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้

ทั้งนี้ บริบทเบื้องหลังของวิกฤตทักษะพื้นฐานชีวิตของไทยวางอยู่บนปัญหา 3 ประการคือ 1) หลักสูตร/โปรแกรม/การเรียนรู้ ที่เน้นแนวทางที่ใช้แล้วได้ผล ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง 2) ครู/อาจารย์ ไม่ได้รับการฝึกฝน ขาดทักษะการสอน และ 3) โอกาสในการเรียนรู้ โดยยังมีกลุ่มเปราะบางเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับโอกาสและเข้าไม่ถึงมาตรฐานการศึกษาที่เท่าเทียม

กสศ. และธนาคารโลก ได้เน้นย้ำถึงสถานการณ์วิกฤตทักษะพื้นฐานชีวิตในประเทศไทยว่า สัดส่วนการมีทักษะด้านการรู้หนังสือและด้านดิจิทัลที่ต่ำกว่าเกณฑ์นั้น เป็น ‘ต้นทุนทางเศรษฐกิจ’ ที่ใหญ่มาก มีมูลค่ามากถึง 3.3 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product: GDP) ในปี 2565 ซึ่งในประเด็นนี้ นายโคจิ มิยาโมโตะ (Koji Miyamoto) นักเศรษฐศาสตร์อาวุโสด้าน Global Practice จากธนาคารโลก เน้นย้ำว่า หากมีการเพิ่มขึ้นของการอ่านออกเขียนได้เพียง 1 เปอร์เซ็นต์ จะสามารถเพิ่ม GDP ได้ถึง 3 เปอร์เซ็นต์เลยทีเดียว

> “ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตด้านทักษะ โดยมีสัดส่วนขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน ซึ่งมีทักษะพื้นฐานชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (threshold level) เนื่องจากขาดทักษะการอ่านขั้นพื้นฐาน ทักษะการคำนวณอย่างง่าย อีกทั้งไม่สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถปรับตัว ยอมรับ หรือเปิดกว้างให้กับพื้นที่ทางความคิดใหม่ๆ ได้”

‘ทักษะพื้นฐานชีวิต’ คืออะไร

ทักษะพื้นฐานชีวิต (foundational skills) หมายถึง ความสามารถพื้นฐาน ความก้าวหน้า และความสามารถในการถ่ายทอดได้ ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความท้าทายและเก็บเกี่ยวโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานหรือกิจกรรมทางสังคมอื่นๆ

ทักษะพื้นฐานชีวิตประกอบไปด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ
1. พื้นฐาน (fundamental)
2. ก้าวหน้า (progressive)
3. ถ่ายทอดได้ (transformative)

ลักษณะ 3 ประการของทักษะพื้นฐานชีวิต เมื่อเปรียบเทียบเป็นโครงสร้างก็จะเป็นโครงสร้างที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ให้ปัจเจกนั้นสามารถทำงานต่างๆ ได้ดี มีความก้าวหน้าที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้ทักษะอื่นๆ หรือทักษะใหม่ๆ และการมีความสามารถในการถ่ายทอดจะช่วยให้ปัจเจกสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ทักษะพื้นฐานชีวิตยังมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ

1. การรู้หนังสือ (literacy) ไม่ได้หมายความเพียงแค่การอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่ยังหมายถึงความสามารถในการประเมิน ใช้ และเข้าใจกับข้อความหรือตัวอักษรเพื่อมีส่วนร่วมในสังคม บรรลุเป้าหมาย พัฒนาความรู้และศักยภาพของตน
2. ทักษะด้านดิจิทัล (digital skill) หมายถึง ความสามารถในการจัดการ ทำความเข้าใจ และประเมินความเกี่ยวข้องของข้อมูลอย่างเหมาะสมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล สำหรับการทำงานและชีวิตประจำวัน
3. ทักษะทางสังคมและอารมณ์ (socio-motional skill) หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดูแลผู้อื่น จัดการอารมณ์ บรรลุเป้าหมาย และสำรวจขอบเขตใหม่สำหรับการทำงานและชีวิตประจำวัน

จะเห็นว่าทักษะทั้งหมดนี้จะช่วยให้ปัจเจกบุคคลสามารถบรรลุจุดประสงค์ในการทำงาน การใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากเยาวชนและประชากรวัยแรงงานขาดทักษะทั้งหมดที่กล่าวมา ย่อมหมายความว่าบุคคลนั้นแทบจะไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เลย และมีแนวโน้มว่าจะเหลือเพียงตัวเลือกเดียวที่จำเป็นคือการพึ่งพาผู้อื่นเพื่อชดเชยวิกฤตด้านทักษะที่ขาดหายไป

5 ข้อเสนอแนะ สร้างทักษะพื้นฐานชีวิต สร้างโอกาสให้ไทยเฟื่องฟูอีกครั้งในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 ล้วนเต็มไปด้วยความท้าทาย ความเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ในชีวิตของผู้คน เศรษฐกิจ และทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นลักษณะงานที่เปลี่ยนแปลง ความต้องการทักษะทางดิจิทัลในตลาดแรงงาน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สังคมผู้สูงอายุ ภัยพิบัติและโรคอุบัติใหม่ แม้กระทั่งปัญหาที่ยังคั่งค้างอยู่และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นคือ ความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมพลเมืองให้มีทักษะ มีความคิดริเริ่ม ความทะเยอทะยาน เพื่อรับมือต่อความท้าทายและสามารถคว้าโอกาสใหม่ๆ นั้นได้ ซึ่งจะนำมาสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่รุดหน้าในศตวรรษที่ 21 ก้าวข้ามการเป็นประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศรายได้สูง

แน่นอนว่า รัฐบาลไทยให้ความสนใจในการจัดการวิกฤตด้านทักษะพื้นฐานชีวิต และนำไปสู่การกำหนดนโยบายของทางรัฐบาล หากแต่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างชัดเจน เช่น การกำหนดมาตรฐาน แนวทางการขับเคลื่อน การใช้เครื่องมือเพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และการฝึกอบรมในทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึง ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างกำลังคนที่มาพร้อมกับทักษะใหม่ๆ ที่สามารถยกระดับทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนและแรงงานไทยให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

จากรายงานฉบับนี้ กสศ. ธนาคารโลก และภาคีเครือข่าย จึงได้เสนอแนะแนวทางที่รัฐบาลสามารถนำไปขับเคลื่อนเป็นนโยบายเพื่อการพัฒนาระบบการศึกษาและการฝึกอบรม ส่งเสริมให้เยาวชนและประชากรวัยแรงงานได้ติดอาวุธทักษะพื้นฐานชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และยั่งยืน โดยมีข้อเสนอ 5 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา นักพัฒนาแรงงาน เข้าใจและสามารถตอบสนองต่อวิกฤตด้านทักษะได้ดียิ่งขึ้น
2. พัฒนาประสิทธิภาพและความครอบคลุมของการส่งมอบการเรียนรู้แบบกระจายอำนาจ
3. ดำเนินการใช้เครื่องมือนวัตกรรมเพื่อช่วยพัฒนาการสอนและการเรียนรู้
4. เพิ่มประสิทธิภาพการรับรองคุณภาพ
5. ใช้ประโยชน์จากพลังของการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูล

ข้อเสนอทั้งหมดนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องสอดคล้องกับ 1) การพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 2) การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centric) 3) ใช้ประโยชน์จากครูและผู้สอนที่มีความสามารถ 4) การใช้กิจกรรมที่เน้นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ (competence-based) และความต้องการ (demand-driven) ที่นำไปสู่การผลักดันพลังที่สร้างสรรค์และดึงศักยภาพของคนไทยออกมา จนสามารถยกระดับประเทศไทยให้สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะพื้นฐานชีวิต นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศได้ในศตวรรษที่ 21

> “
> ศตวรรษที่ 21
> ล้วนเต็มไปด้วยความท้าทาย
> ความเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่
> ในชีวิตของผู้คน เศรษฐกิจ และ
> ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นลักษณะ
> งานที่เปลี่ยนแปลง ความ
> ต้องการทักษะทางดิจิทัลใน
> ตลาดแรงงาน การเปลี่ยนแปลง
> สภาพภูมิอากาศ สังคมผู้สูงอายุ
> ภัยพิบัติและโรคอุบัติใหม่
> แม้กระทั่งปัญหาที่ยังดั่งค้างอยู่
> และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น
> คือ ความเหลื่อมล้ำ
> ”

หมายเหตุ:
อ่าน ‘รายงานการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย พ.ศ. 2565’

อ่านต่อ

FUNDS ACTIVITY

กิจกรรมและความเคลื่อนไหว
ของโครงการสนับสนุนทุนการศึกษา

ทุนกำลังใจปริญญาตรี รับสมัครถึง 23 พ.ค. 67

มูลนิธิกำลังใจ เปิดรับสมัครทุนกำลังใจปริญญาตรี ปี 2567 จำนวน 20 ทุน ได้แก่

1. ทุนคุณหมอของกำลังใจ ทุนละ 50,000 บาท/ปี จำนวน 2 ทุน
2. ทุนกำลังใจสร้างครูของชาติ ทุนละ 30,000 บาท/ปี จำนวน 10 ทุน
3. ทุน Gumlungjai scholars (ทั่วไป) ทุนละ 40,000 บาท/ปี คณะใดก็ได้ จำนวน 8 ทุน

สำหรับนักเรียนชั้น ม.6 หรือนักศึกษาที่สนใจ สามารถสมัครได้ตั้งแต่วันนี้ถึง 23 พฤษภาคม 2567 โดยทุนมูลนิธิกำลังใจ เป็นทุนให้เปล่าต่อเนื่อง นักศึกษาทุนต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของมูลนิธิฯ ดูรายละเอียดและดาวน์โหลดใบสมัครได้ที่ลิงค์

อ่านต่อ

สรุปกิจกรรม กสศ. และภาคีหุ้นส่วนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เดือนมีนาคม 2567

WATCH

โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง

วัตถุประสงค์
สร้างคน สร้างงาน สร้างโอกาส สนับสนุนการผลิตบุคลากรสายอาชีพชั้นสูง เพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศ

กสศ. จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ แสดงความยินดี ‘นศ.ทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง 2,154 คน’ สำเร็จการศึกษา การันตีคุณภาพ 50% ได้งานทำทันที 30% เรียนต่อ 13% เป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่

เมื่อวันที่ 9-10 มีนาคม 2567 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ “สร้างคน สร้างโอกาส สร้างงาน กับทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง” พร้อมกัน 8 พื้นที่ผ่านรูปแบบ Onsite และ Online จากเวทีกลาง ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร เวทีจังหวัดเชียงใหม่ เวทีจังหวัดนครราชสีมา เวทีจังหวัดชลบุรี เวทีจังหวัดสงขลา เวทีจังหวัดอุบลราชธานี เวทีจังหวัดขอนแก่น และเวทีจังหวัดพิษณุโลก เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้กับนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงที่สำเร็จการศึกษาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของครู อาจารย์ ผู้บริหารจากสถานศึกษาสายอาชีพ ตัวแทนว่าที่นายจ้างจากสถานประกอบการต่าง ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ กสศ. ร่วมกันพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือส่งเสริมโอกาสการมีงานทำให้กับนักศึกษาทุนหลังสำเร็จการศึกษา

กิจกรรมปัจฉิมนิเทศปีนี้ มีนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงสำเร็จการศึกษาทั้งสิ้น 2,154 คน จากสถานศึกษาสายอาชีพ 62 แห่งใน 34 จังหวัดทั่วประเทศ แบ่งเป็นนักศึกษาทุนในภาคเหนือ 488 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 850 คน ภาคกลาง 324 คน ภาคตะวันออก 190 คน และภาคใต้ 302 คน เป็นปีแรกของนักศึกษาที่ได้รับทุน 5 ปี รุ่นที่ 1 สำเร็จการศึกษา

ผู้สำเร็จการศึกษาปีนี้ การันตีคุณภาพการศึกษา 50% ได้งานทำในตลาดสายอาชีพทันที ขณะที่ 30% เลือกศึกษาต่อ และ 13% เป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ นับเป็นความสำเร็จในการส่งเสริมให้เด็กขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้วยการเป็นคนรุ่นแรกของครอบครัวที่ได้เรียนจบสูงกว่ารุ่นพ่อแม่ สู่การมีอาชีพพาครอบครัวหลุดพ้นความยากจน

ดร.ไกรยส ภัทราวาท ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กล่าวแสดงความยินดีกับผู้สำเร็จการศึกษา และขอบคุณผู้บริหาร ครู และอาจารย์สถานศึกษาสายอาชีพทั้ง 62 แห่ง ที่ทุ่มเทในการบ่มเพาะดูแล พัฒนาทักษะผ่านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในสาขาสายอาชีพที่เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ (first-curve) และอุตสาหกรรมอนาคต (new s-curve) สาขาที่มีความต้องการในจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดที่สถาบันการศึกษาตั้งอยู่ และสาขาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและเทคโนโลยีดิจิทัล (STEM)

“น้อง ๆ คือรุ่นแรกของครัวเรือนที่ไปไกลกว่าการศึกษาภาคบังคับ สิ่งที่เกิดขึ้นกับน้อง ๆ ถือเป็นหลักกิโลเมตรสำคัญของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหากับดักความยากจนข้ามรุ่น น้องๆ คือกลุ่มคนที่มีพลังในการสร้างความเปลี่ยนแปลงและไม่ต้องส่งต่อสถานะดังกล่าวนี้ไปยังรุ่นลูกอีกต่อไป วันนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการช่วยประเทศไทย ...

อ่านต่อ

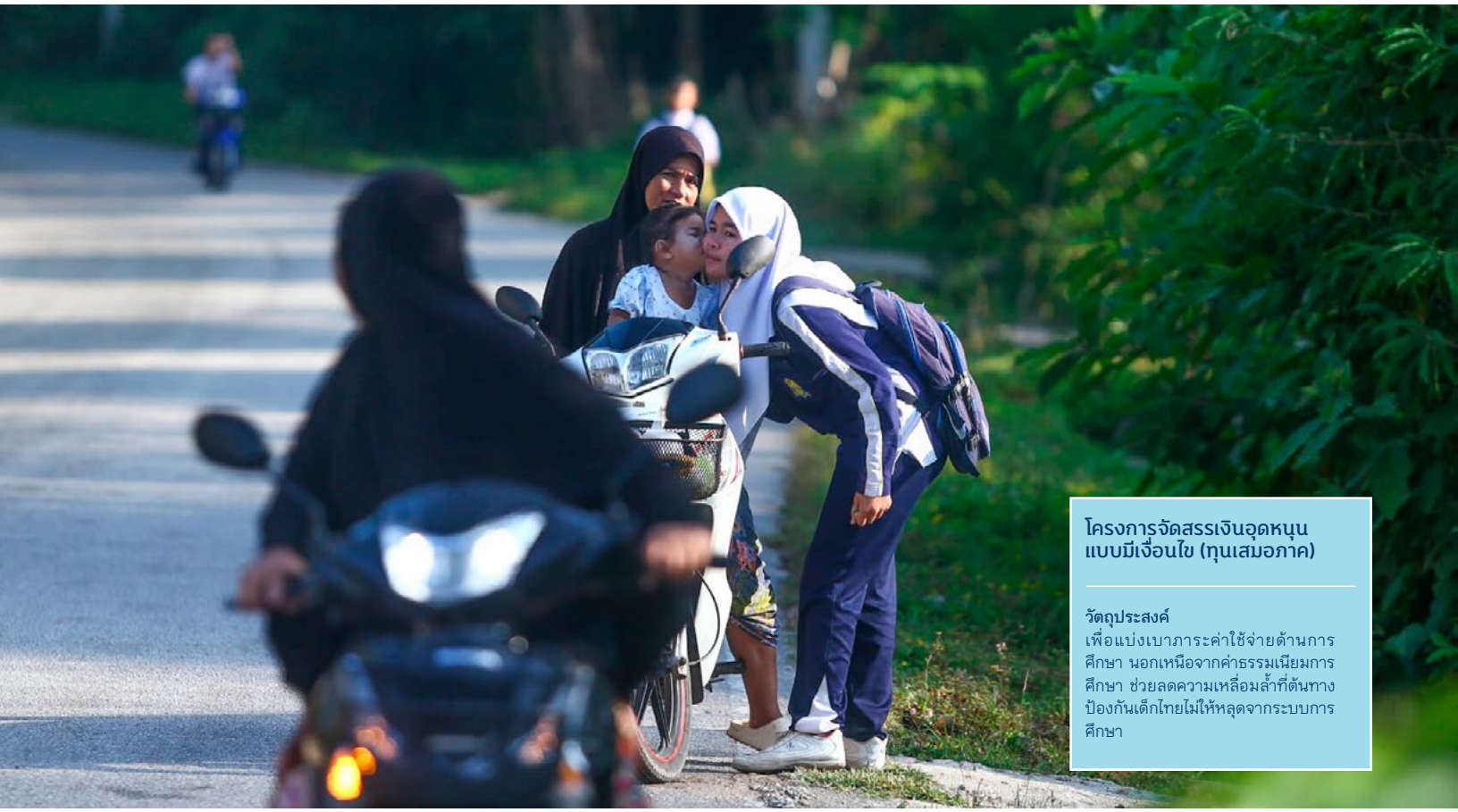

โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข (ทุนเสมอภาค)

วัตถุประสงค์
เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมการศึกษา ช่วยลดความเหลื่อมล้ำที่ต้นทาง ป้องกันเด็กไทยไม่ให้หลุดจากระบบการศึกษา

กสศ. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ ‘นักเรียนทุนเสมอภาค’ สำรวจมุมมองและถอดบทเรียนโครงการทุนรอยต่อ เพื่อโอกาสการศึกษา ม.ปลาย ถึง ป.ตรี

เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยสำนักพัฒนาหลักประกันโอกาสทางการศึกษา จัดกิจกรรม ‘เรียนรู้เล่นเพลิน นักเรียนในโครงการทุนรอยต่อ กสศ.’ ณ โรงเรียนร่มเกล้า อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส เพื่อรวมตัวนักเรียนทุนเสมอภาคที่เข้าร่วม ‘โครงการวิจัยต้นแบบการคัดกรองและการช่วยเหลือนักเรียนทุนเสมอภาคให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น’ ระดับชั้น ม.4 ม.5 และนักเรียนทุนเสมอภาคที่กำลังจะสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ระดับชั้น ม.3 รวมกว่า 100 คน ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ปัญหาเส้นทางการรับทุนและการเรียนต่อ และสำรวจแนวคิดหมุดหมายอนาคตด้านการศึกษาของนักเรียน ผ่านกิจกรรม Focus group เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาแนวทางสนับสนุนทุนการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมากขึ้น

นายจีรศักดิ์ กาสรศิริ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาภาคีเครือข่าย สำนักพัฒนาหลักประกันโอกาสทางการศึกษา กสศ. กล่าวว่า จากการวิจัยของ กสศ. ซึ่งติดตามและให้ความช่วยเหลือทุนการศึกษาแก่นักเรียนยากจนพิเศษ ภายใต้โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข (Conditional Cash Transfer: CCT) หรือ ‘ทุนเสมอภาค’ พบว่า นักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษหรือนักเรียนทุนเสมอภาค มีโอกาสศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพเพียงร้อยละ 42.7 ขณะที่กลุ่มนักเรียนที่รวยที่สุดมีอัตราการศึกษาต่อถึงร้อยละ 76.1

สำหรับผู้ที่ต้องการเรียนต่อนั้น อุปสรรคสำคัญโดยตรงคือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษา ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียม ค่าชุดนักเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน หนังสือเรียน ค่ากิจกรรม ค่าเดินทางเงินไปโรงเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนค่าใช้จ่ายโดยอ้อม คือการขาดโอกาสในการทำงานหารายได้ระหว่างเรียน

ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเพิ่มอัตราการเรียนต่อ ม.ปลาย ของนักเรียนทุนเสมอภาค กสศ. จึงมี ‘โครงการวิจัยต้นแบบการคัดกรองและการช่วยเหลือนักเรียนทุนเสมอภาคให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น’ ระหว่างปีการศึกษา 2565 – 2567 โดยมีลักษณะเป็นการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม (research & innovation) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในการหารูปแบบการช่วยเหลือและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการศึกษาต่อ ม.4 หรือเทียบเท่า ในพื้นที่นำร่องจำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี เชียงราย ตาก แม่ฮ่องสอน ศรีสะเกษ นครศรีธรรมราช และนราธิวาส

นายจีรศักดิ์ กล่าวต่อไปว่า ในการส่งเสริมนักเรียนทุนเสมอภาคให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้นอย่างเต็มศักยภาพนั้น กสศ. ให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง รวมถึงการมีส่วนร่วมถอดบทเรียนการทำงานร่วมกับคุณครูและผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่ สำหรับการจัดกระบวนการครั้งนี้ ยังได้ร่วมแลกเปลี่ยนกับกลุ่มผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานราธิวาส และครูแนะแนวจากโรงเรียนในสังกัดด้วย ซึ่ง กสศ. ได้จัดกิจกรรมลักษณะเดียวกันอีก 1 พื้นที่ คือ โรงเรียนปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2567 ...

อ่านต่อ

‘Learning Recovery Ideation Workshop’ ออกแบบไอเดียฟื้นฟูการเรียนรู้ผ่านการจัดสรรอินเทอร์เน็ตให้กับนักเรียนทุนเสมอภาค

นับตั้งแต่การแพร่ระบาดโควิด-19 เข้ามาเปลี่ยนโฉมการเรียนรู้จากห้องเรียนออนไซต์เป็นห้องเรียนออนไลน์ ‘อินเทอร์เน็ต’ ก็กลายเป็นปัจจัยจำเป็นในการเข้าถึงการศึกษา เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญเพื่อเปิดประตูสู่การเรียนรู้ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำในอนาคต แต่ในสภาพความเป็นจริง ไม่ใช่ว่าทุกคนจะสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างเท่าเทียม

สิ่งนี้นำมาสู่การระดมไอเดียเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงกับกิจกรรม “Learning Recovery Ideation Workshop ออกแบบไอเดียฟื้นฟูการเรียนรู้” โดยห้องปฏิบัติการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ. หรือ Equity Lab ร่วมกับ อุทยานการเรียนรู้ TK Park และ BlackBox Team ชวนผู้สนใจจากหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน นวัตกรเพื่อสังคม ไปจนถึงทุกคนที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษา มาช่วยกันระดมไอเดียเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ถดถอย เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ศูนย์การเรียนรู้อเนกประสงค์ อุทยานการเรียนรู้ TK Park ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพฯ โดยเริ่มต้นจากโจทย์จริงที่ได้จากการสำรวจสถานการณ์ปัญหาของนักเรียนทุนเสมอภาคชั้น ม.ต้น ที่ได้รับผลกระทบจากการเรียนออนไลน์ในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19

Internet Lost Education Error! นักเรียนยากจนพิเศษไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้

ในช่วงต้นของการเวิร์กช็อป ดร.ไกรยส ภัทราวาท ผู้จัดการ กสศ. สรุปภาพรวมสถานการณ์ที่ได้จากการสำรวจและวิเคราะห์การใช้จ่ายด้านอินเทอร์เน็ตของนักเรียนทุนเสมอภาคในปี 2564 เพื่อชวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมตรวจสอบสัญญาณปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักเรียนยากจนไปพร้อมกัน

ในตอนนั้น กสศ. ได้สำรวจด้วยวิธีโทรศัพท์ใน 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนยากจนพิเศษ ซึ่งหมายถึงนักเรียนจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อยที่สุดของประเทศ เฉลี่ยเดือนละ 1,398.75 บาท จำนวน 1,541 คน และนักเรียนครัวเรือนทั่วไป ซึ่งหมายถึงนักเรียนที่มาจากครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 11,799.21 บาท จำนวน 861 คน กสศ. พบว่านักเรียนยากจนพิเศษ เผชิญปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการศึกษา จาก 3 สาเหตุสำคัญ ได้แก่

1.การไร้อินเทอร์เน็ตบ้าน 66% ของนักเรียนยากจนพิเศษ ใช้เน็ตมือถืออย่างเดียว เนื่องจากการใช้เน็ตบ้านมีค่าติดตั้งเพิ่มเติม บริการไปไม่ถึงพื้นที่ห่างไกล ต้องใช้ไฟฟ้าและเอกสาร ซึ่งบางบ้านไม่มี

2.การไร้อุปกรณ์ 71% ของนักเรียนยากจนพิเศษใช้โทรศัพท์มือถือในการเรียนรู้ และไม่ถึง 5% ที่มีแท็บแล็ตหรือคอมพิวเตอร์ ทำให้นักเรียนยากจนพิเศษส่วนใหญ่ได้รับประสบการณ์เรียนรู้ไม่เต็มที่ บ้างจ้องหน้าจอขนาดเล็ก บ้างทนกับแบตเตอรี่โทรศัพท์ร้อนเร็ว

3.การไร้เงินเติมอินเทอร์เน็ต นักเรียนยากจนพิเศษต้องเสียค่าเติมเงินมือถือสูงกว่าครัวเรือน ...

อ่านต่อ

EDQUITYMOVEMENT
จดหมายข่าวถึงเพื่อนภาคี

จัดทำโดย
กองทุนเพื่อความ
เสมอภาคทางการ
ศึกษา (กสศ.)
กสศ

ติดตามความเคลื่อนไหวของ กสศ.
ได้ที่ https://www.eef.or.th

https://www.facebook.com/EEFthailand
https://www.youtube.com/@EEFthailand

ร่วมแสดงความคิดเห็น
หรือส่งข้อเสนอแนะมาได้ที่
content@eef.or.th

"
รากแก้วของปัญหาการหลุดจากระบบการศึกษาคือ
การส่งต่อความยากจนข้ามรุ่น สาเหตุหลักมาจาก
ปัญหาครอบครัว 50% โรงเรียน 50% **ถ้าไม่มีการช่วยเหลือ**
อย่างต่อเนื่อง เด็กจะหลุดออกจากระบบอีกเป็นจำนวนมาก
เหล่านี้คือวิกฤตทางการศึกษาที่นักการเมืองต้องรับรู้
"

ศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กสศ.

อ่านต่อ

การศึกษาที่ทุกคนมีทางเลือก
และตอบโจทย์ชีวิต